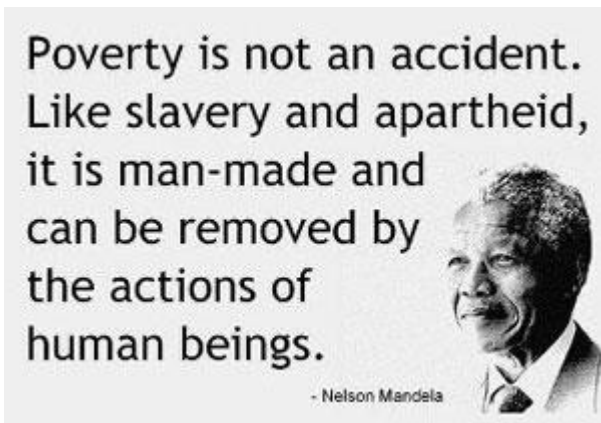

29 september 2013, Ekklesia Tilburg (26e zondag door het jaar, C)

Voorgangers: Ralf Bodelier en Simone Snakenborg
Lector: Lilian Wolters-van der Plaats
Pianist: Erna Melis
Cantores: Karin en Louis van Tongeren
Lezingen: Amos 6, 1a.4-7 (of Amos 6, 1-7)
Lucas 16, 19-31

Motto:

**Armoede is geen schande voor wie arm is, maar voor wie armoede in stand houdt
(Naar Franciscus van Assisi)**

Opening

openingslied: *Uit vuur en ijzer (LG I-138)*

welkom

Een rijke vrouw staat op het punt te gaan sterven. En ze is bedroefd, want heeft zo hard voor haar geld gewerkt, en liefst zou ze alles het meenemen naar de hemel, aangenomen natuurlijk dat ze daarnaartoe zal verhuizen.

Daarom begint ze te bidden en verzoekt ze God om haar rijkdom mee te mogen nemen.

En toevallig komt er een engel voorbij en hoort haar smeekbede. 'Sorry mevrouw, zegt de engel, daar kunnen we niet aan beginnen, een doodshemd heeft geen zakken, weet u wel'.

Maar de rijke dame houdt aan en vraagt de Engel of hij deze kwestie toch niet even met God zou willen bespreken.

Misschien kan hij voor deze ene keer wel een uitzondering maken.

De engel vertrekt, en de dame zet het bidden voort.

Dan keert de engel terug en vertelt de rijke vrouw dat God voor deze ene keer een uitzondering maakt. Zij mag één koffer, maar niet meer, mee naar boven nemen. Vervuld van vreugde zoekt de dame de grootste koffer die zij in huis heeft en vult hem tot het randje met baren goud. Dan zet ze hem naast haar bed en wacht op wat komen gaat.

Niet veel later sterft de rijke dame en arriveert aan de hemelpoort. Sint Petrus doet open, ziet de enorme koffer en zegt, 'ho, wacht mevrouw. Die kunt u niet mee naar binnen brengen, alleen handbagage.'

De dame legt de Heilige Petrus uit dat ze van God persoonlijk toestemming kreeg en draagt hem op dat even met de Allerhoogste kort te sluiten.

Sint Petrus vraagt haar te wachten en gaat inderdaad naar kantoor om het na te vragen. Even later komt hij terug en knikt. Ja, u hebt toestemming om een koffer mee te nemen. Maar als poortwachter ben ik toch wel erg benieuwd wat u daarin hebt zitten.

De dame legt haar koffer op de balie en klikt hem open. Een gouden gloed stijgt uit de koffer op nu het hemelse licht over de inhoud schijnt.

De Heilige Petrus kijkt in de koffer en zegt dan teleurgesteld: 'wat hebt u nu meegebracht? Een koffer vol materiaal om onze straten mee te plaveien?'

en stilte (Ralf)

Ik zou u willen vragen om een minuut stilte. Niet om leeg te worden, maar om u één mens voor de geest te halen. En wel de meest arme mens die u ooit hebt ontmoet. En u af te vragen wat u toen voor hem of haar hebt gedaan.

gebed (Ralf)

Franciscus van Assisi, 'Gebed om vrede', begin 13e eeuw

Heer,
Geef, dat ik zoek
niet zozeer om getroost te wórdén, als wel om te troosten;
niet zozeer om begrepen te wórdén, als wel om te begrijpen;
niet zozeer om bemind te wórdén, als wel om te beminnen.
Want wie geeft, ontvangt;
wie zichzelf vergeet, vindt zichzelf;
wie vergeeft, wordt vergeven;
wie sterft, krijgt eeuwig leven.
Amen.

Rond de Schrift

lied: *Dat woord waarin ons richting werd gegeven (LG II-90)*

eerste lezing Amos 6, 1-8

1 Wee jullie!

Jullie wonen zorgeloos op de Sion
en voelen je veilig op de berg van Samaria,
jullie, bij wie heel Israël steun zoekt,
jullie, leiders van dat uitgelezen volk.

3 Wee jullie!

Aan de rampzalige dag die komt,
denk je niet,
maar die rampen breng je wel naderbij.

4 Want jullie liggen daar op je ivoeren bedden
en hangen maar op je divans;
jullie eten heerlijk lamsvlees
en smullen van vetgemeste kalveren.

5 Jullie tokkelen maar wat op de harp
en verbeelden je
nog beter te spelen dan David.

6 Uit grote schalen drinken jullie wijn
en jullie zalven je met de beste olie;
maar om de ondergang van het land,
het land van de nakomelingen van Jozef,
bekommeren jullie je niet.

7 Daarom zullen jullie als eersten in ballingschap gaan,
afgelopen is het met je drinkgelagen
en het hangen op je divans.

8 De Heer, de almachtige God, zegt:
'Ik verfoei dat trotse volk van Jakob,
ik verafschuw zijn paleizen;
daarom lever ik Samaria met al haar inwoners uit.
Dat is mijn onherroepelijk besluit.

lied: *Stem als een zee van mensen II (LG I-174)*

tweede lezing: Lucas 16, 19-31

De rijke man en de arme Lazarus

19 'Er was eens een rijke man. Hij ging gekleed in purper en in zuiver linnen. Elke dag gaf hij een schitterend feest.

20 En er was een arme bedelaar, overdekt met zweren. Hij heette Lazarus. Hij lag altijd voor de deur van de rijke.

21 Hij hoopte zijn honger te stillen met wat er van de tafel viel. De honden likten zelfs zijn zweren.

22 Op een dag stierf de arme man, en de engelen namen hem mee en legden hem in de schoot van Abraham. Ook de rijke stierf en hij werd begraven.

23 En toen hij onder kwellende pijnen in het dodenrijk zijn ogen opsloeg, zag hij, ver weg, Abraham met Lazarus in zijn schoot.

24 Vader Abraham, riep hij, heb medelijden met me en stuur Lazarus; laat hem de top van zijn vinger in het water steken en mijn tong bevochtigen, want ik lijd veel pijn in deze vlammen.

25 Maar Abraham zei: Zoon, bedenk dat u in uw leven de goede dingen hebt gehad, en Lazarus de slechte. Nu wordt hij hier getroost en lijdt u pijn.

26 Bovendien: tussen u en ons gaapt een diepe afgrond. Zo is het onmogelijk, al zou men het willen, om van hieruit naar u te gaan, en ook kan men bij u vandaan niet hier komen.

27 Maar de rijke zei: Dan smee ik u, vader, stuur Lazarus naar mijn ouderlijk huis, want ik heb vijf broers.

28 Dan kan hij ze waarschuwen, dat niet ook zij hier terecht komen, in deze plaats van pijn.

29 Maar Abraham antwoordde: Ze hebben de geschriften van Mozes en de profeten, laten ze naar hen luisteren.

30 Maar de man zei: Dat doen ze niet, vader Abraham. Maar als iemand van de doden naar hen toegaat, dan zullen ze een nieuw leven beginnen.

31 Maar Abraham zei: Als ze niet luisteren naar Mozes en de profeten, zullen ze zich ook niet laten gezeggen door iemand die uit de dood opstaat.'

pianospel

overweging (Ralf)

Zeven jaar geleden woonden we in Afrika, in Malawi. En daar kreeg onze zoon David, toen negen jaar oud, een aanval van Malaria. Misschien wel van de meest gevaarlijke variant, Plasmodium falciparum. Want deze variant komt in Malawi, in Centraal Afrika het meest voor.

Zo'n malaria-aanval dient zich in eerste instantie aan als een griepje. Zeker bij Europeanen die trouw hun anti-malariamiddelen slikken. Vervolgens krijg je hoge koorts, pijn in je gewrichten, ga je braken en voel je je zo beroerd als een hond. Wanneer je nu niets onderneemt, bestaat er een kans dat de malaria doordringt tot de hersenen. En deze cerebrale malaria is vrijwel zeker dodelijk.

Daarom gaat elke Europeaan of rijke Afrikaan met een koortsig kind meteen naar het ziekenhuis voor een Malariatest. Zelfs wanneer de Plasmodium falciparum-parasiet dan niet wordt ontdekt, maar alle symptomen wel degelijk op malaria wijzen, schrijft de arts medicijnen voor die de verdere ontwikkeling van malaria tegenhouden. Na twee, drie dagen zakt de koorts en na een weekje is de patiënt weer op de been.

Dat onze David malaria kreeg, was zeer toevallig. Want je kunt je goed beschermen. Op de eerste plaats kun je 's avonds sokken, een lange broek en lange mouwen dragen, waarmee je de ruimte voor muggen om te steken drastisch inperkt.

Bovendien zijn er allerlei muggenoliën, sprays en smeersels die hen op afstand houden. Uiteraard zijn er anti-malariapillen, waaronder Malarone en Lariam. Honderd procent voorkomen ze de ziekte niet, maar wanneer hij doorbreekt, dan dempen ze enigzins de ergste verschijnselen.

Vervolgens zijn er muskietennetten voor over de bedden en muskietengaas voor de open ramen. Ook zij houden niet alle muggen tegen, maar hoe minder er steken, hoe minder kans op een infectie.

Dan zijn er nog insecticiden: een keer met een spuitbus Doom door de kamer en urenlang vallen alle muggen dood neer. Dat effect hebben ook *mosquito coils*: groene opgerolde strips, die je om zes uur 's avonds aansteekt. Tot na middernacht verspreiden zij rook met hetzelfde effect als de insecticiden.

Wie dan nog wordt gestoken en malaria krijgt, die heeft enorme pech gehad.

En toch is malaria de meest dodelijke ziekte van Afrika. Jaarlijks sterven alleen al twee miljoen Afrikaanse kinderen aan de Plasmodium falciparum parasiet. Het verdriet dat Malaria hier, jaar na jaar, in twee miljoen gezinnen aanricht, is domweg onvoorstelbaar.

Twee miljoen, dat zijn, in één klap alle kinderen op de Nederlandse basisscholen. 2 miljoen, dat is alsof in Europa jaarlijks 6000 volle jumbojets in Europa neerstorten. Of dat jaarlijks 40.000 touringcars met toeristen op weg naar Spanje verongelukken. Aangenomen dat alle vakantiegangers dan ook echt dood zijn.

Dat Malaria in Afrika zo dodelijk is, heeft meerdere oorzaken. In het warme, vochtige klimaat gedijen muggen beter dan bijvoorbeeld in Europa. Belangrijker nog is, dat de Afrikaanse muggen alléén mensen willen steken, terwijl bijvoorbeeld Aziatische varianten ook dieren lusten. In India is de kans dat een malariamug jou uitkiest een op tien, in Afrika een op een.

De belangrijkste oorzaak is echter: armoede. Afrikaanse gezinnen, die gemiddeld rond moeten komen van vijftig cent per dag, kunnen zich geen muskietennetten, geen muskietengaas, geen muggen werende oliën, geen insecticiden of *mosquito coils*, geen Malarone of Lariam en al helemaal geen malariatest of medicijnen veroorloven. En daarom gaan twee miljoen Afrikaanse kinderen gewoon dood, elk jaar weer.

En onze David? Die wandelde twee weken later alweer vrolijk rond.

De rijke dame in het verhaal waarmee ik deze bijeenkomst opende, nam een koffer met goud mee naar de hemel. Maar, zo bleek uit de reactie van Petrus: wat van waarde is déze wereld, zou wel eens volstrekt irrelevant kunnen zijn in die ándere, waarover we alleen maar kunnen dromen en speculeren.

Maar je kunt het ook omdraaien. Wat daarboven gebruikt wordt om de straten mee te plaveien, is hier, op aarde van enorme waarde.

U kunt het zich misschien niet voorstellen, maar met goud kun je prachtige dingen doen. Iemand die dat als geen ander beseftte, was de man waarmee we deze viering begonnen. Dat was de heilige Franciscus van Assisi, ofwel Francisco Poverello, die overigens aankomende week, op 4 oktober, zijn naamfeest viert. 't Is maar dat u het weet.

Deze Franciscus heette dan wel Poverello, maar was rijk. Hij werd geboren als zoon van een welgestelde lakenkoopman, en was ook de rest van zijn leven bezig met geld bijeen te schrapen. Wanneer de term graaier op iemand van toepassing was, dan was het wel op de heilige Franciscus.

Alleen diende dat schrapen maar één doel, het meteen weer weggeven aan de armsten.

Je zou in de geest van de Heilige Franciscus kunnen zeggen, dat het belangrijk is om geld te verdienen, en ik zou zelfs zeggen, om heel veel geld te verdienen. Want alleen dán kun je ook veel geld weggeven. Het is mij dan ook een raadsel waarom zoveel mensen zich vandaag keren tegen verdere economische groei? Waarom zovelen ervoor pleiten tevreden te zijn met een matige economische ontwikkeling en meer aandacht te schenken aan vrije tijd, hobby's en wandelen?

Dat de afgelopen dertig jaar het percentage armen wereldwijd enorm afnam, dat in 1980 nog 5 op de 10 wereldbewoners straatarm waren, en dat dit nu minder dan 2 op de 10 zijn, is een enorme vooruitgang, die we alleen te danken hebben aan een al even enorme economische groei.

Wanneer de economische groei stopt, stokken ook de uitgaven aan ontwikkelingshulp, aan het kwijtschelden van schulden van arme landen, aan uitkeringen voor werklozen, aan verzorgingshuizen en opvang van vluchtelingen, aan gratis onderwijs, aan voedselbanken, aan goedkope muskietennetten anti-malariamiddelen. Wie weinig heeft, kan ook weinig geven. Wie geen huis heeft, kan zijn deur voor niemand openen.

De christelijke, maar ook de joodse en islamitische opvatting over geld is feitelijk heel simpel. Zoals alles 'verdien je' geen geld, maar wordt het je 'geschonken'. En omdat het je wordt geschonken, dien je het vervolgens verder te schenken? En wel aan hen die 't beter kunnen gebruiken dan jij.

De meest lastige vraag is dan ook niet: moeten we geld en rijkdom vergaren? Ja, dat moeten we. Zo interpreteer ik althans de donderpreek van Amos (6, 1-7) uit de eerste lezing "Jullie tokkelen maar wat op de harp / Uit grote schalen drinken jullie wijn en jullie zalven je met de beste olie; maar om de ondergang van het land, bekommeren jullie je niet."

De vraag is ook niet moeten we ons geld en onze rijkdom weggeven? Ook hier geldt, ja, dat moeten we. Zo interpreteer ik althans de vertelling in Lucas (16, 19-31) uit de tweede lezing. De vertelling over de rijke man, gekleed in purper en in zuiver linnen, die elke dag een schitterend feest gaf. Deze staat tegenover de arme Lazarus, die, overdekt met zweren, zijn honger hoopt te stillen met wat er van de tafel viel, terwijl de honden zijn zweren likken. Tja, en wanneer Lazarus dan sterft, leggen engelen hém in de schoot van Abraham, terwijl de rijke onder kwellende pijnen ontwaakt in het dodenrijk. Die rijke, zo constateer ik, had zijn rijkdom beter kunnen delen met de arme Lazarus.

De meest interessante vraag is dan ook: hoe doen we dat het beste, dat weggeven van onze rijkdom? Hoe leggen we dat 't slimste aan? Hoe kunnen we zélf een goed leven te leiden, om er tegelijkertijd voor te zorgen dat anderen ook zo'n leven kunnen leiden?

In de 18e eeuw leefde in Engeland John Wesley. Hij was de grondlegger van de Methodistenkerk, een organisatie waar ook William Booth de stichter van het Leger des Heils en Nelson Mandela toebehoorde. (En Dick Cheney en George Bush, maar daar hebben we het nu maar niet over).

Die John Wesley ontwikkelde een simpel principe om mee te bepalen hoeveel geld je aan de armen moet geven. Of, zoals u wilt, aan armoedebestrijding moet investeren. Het is dit: probeer zoveel mogelijk geld te verdienen, en investeer, of geef dan weg wat je niet nodig hebt. Simpel en effectief, nietwaar?

Toen die Wesley nog student was, in Oxford, had hij een inkomen van 30 pond per jaar. Daarvan had hij er 28 nodig om van te leven. Twee pond gaf hij dus weg. Toen zijn inkomen na verloop van tijd verdubbelde tot 60 pond, leefde hij nog steeds van 28 pond en gaf hij er dus 32 weg. Toen dat inkomen opnieuw verdubbelde, tot 120 pond, en Wesley nog steeds van 28 rond kon komen, gaf hij er dus 92 aan de armen.

Over de verhoudingen van houden en geven valt te twisten, maar een methodiek zoals Wesley die ontwikkelde lijkt me verstandig en onweerlegbaar.

De rijke dame potte haar goud op om het mee te kunnen nemen naar de Hemel, naar een plek waar het op zijn best gebruikt kan worden om de straten mee te plaveien.

De heilige Franciscus pakte dat heel anders aan. Ook hij joeg achter het geld aan, ook hij probeerde zoveel mogelijk te vergaren. Het grote verschil is dat hij het niet oppotpte maar weggaf aan hen die het een heel stuk beter konden gebruiken.

lied: *Die zal leven (LG I-171)*

mededelingen en collecte (Lilian en eventuele kerkassistent)

Rond de Tafel

inleiding en gebed (Simone)

lied rond de Tafel: *Van schaarste en overvloed (LG I-201)*

voorbede (gelezen door Lilian, tekst door Ralf)

Laten we bidden

We kunnen U niet domweg bidden, o God,
om een eind te maken aan de armoede
want wij weten dat armoede geen toevalligheid is,
evenmin als slavernij en apartheid een toevalligheid was.
Armoede wordt in stand gehouden door mensen
En kan door mensen worden opgeheven

We kunnen U niet domweg bidden, o God,
om aan de oorlog in Syrië een eind te maken;
want wij weten dat de wereld onze verantwoordelijkheid is
wij weten dat we in moeten staan voor de vrede,
in onszelf en bij onze naasten.

We kunnen U niet domweg bidden, o God,
om een einde te maken aan de honger;
want wij weten dat voedsel voor iedereen,
onze verantwoordelijkheid is
wij weten dat wij in moeten staan voor gebrek
in onszelf en bij onze naasten

We kunnen U niet domweg bidden, o God,
om een einde te maken aan de wanhoop,
in onszelf en bij honderden miljoenen elders ter wereld
want de macht ligt bij ons
om sloppenwijken op te ruimen, voedsel te verbouwen en weer hoop te schenken,
aan ons en aan hen die daar zo naar verlangen

In plaats daarvan, smeken wij, o God,
om kracht, vastberadenheid en een sterke wil,
om te doen, in plaats van alleen te bidden,
om te wórdén, in plaats van louter te wénsen.

Amen.

Afsluiting

zending en zegen (Ralf)

We begonnen met 'het gebed om vrede' van Franciscus van Assisi en we eindigen weer met hem, en wel met zijn beroemde 'zegebede', opnieuw uit het begin van de 13e eeuw.

Moge God je zegenen met ontevredenheid
over gemakkelijke antwoorden, halve waarheden, en oppervlakkige relaties,
opdat jij onverschrokken waarheid mag zoeken en liefde diep in je hart.

Moge God je zegenen met woede
over onrechtvaardigheid, onderdrukking, en uitbuiting van mensen,
opdat jij onophoudelijk mag werken aan rechtvaardigheid, vrijheid en vrede voor allen.

Moge God je zegenen met tranen
die mogen vloeien met hen die lijden aan pijn, afwijzing, of het verlies van een geliefde,
opdat jij je hand naar hen mag uitstrekken en hun pijn in vreugde mag veranderen.

Moge God je zegenen met genoeg dwaasheid
om te geloven dat jij een verschil kan maken in deze wereld,
opdat jij, door Gods genade, kunt doen wat anderen voor onmogelijk houden.

Amen

slotlied: *De steppe zal bloeien (LG II-59)*